

DOI: 10.31866/2616-759X.4.2.2021.243239

УДК 792.82:7.071(477)"195/20"

ЗНАЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ РОБЕРТА ВІЗИРЕНКА-КЛЯВІНА ТА ДМИТРА КЛЯВІНА ДЛЯ РОЗВИТКУ БАЛЕТНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Ольга Верховенко

кандидат мистецтвознавства;

e-mail: olenkaverkhovenko.25@gmail.com; ORCID: 0000-0001-5063-3306

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація

Мета дослідження – вивчити сценічні здобутки Роберта Візиренка-Клявіна та Дмитра Клявіна в контексті їх артистичної, педагогічної та балетмейстерської діяльності. **Методологія роботи** базується на таких методах дослідження: загальноісторичному (зادля вивчення історичних процесів, що відбувалися в балетному середовищі України у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.), історико-культурному (з метою дослідження хореографічної культури у виконавській і балетмейстерській площинах зазначеного періоду), аналітичному (для опрацювання наукової, культурологічної, мистецтвознавчої та театрознавчої літератури), системному (для узагальнення відомостей щодо творчого становлення Роберта та Дмитра Клявіних на сцені Національної опери України) та ін. **Наукова новизна** публікації полягає в тому, що вперше розглянуто артистичну, педагогічну та балетмейстерську діяльність танцівників династії Клявіних, яка істотно вплинула на розвиток балетної культури в Україні у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. **Висновки.** Роберт Візиренко-Клявін створив понад 20 оригінальних сценічних образів у балетах академічної спадщини та виставах радянської балетної класики. Упродовж 20-річної балетмейстерської діяльності хореограф поставив 7 балетів і взяв участь у підготовці хореографічних картин у кількох операх. Акторські здібності танцівника привернули увагу радянських режисерів, які надали можливість артисту заявити про себе у кінематографічній галузі – він зіграв 5 ролей у художніх кінострічках (2 з них – фільми-балети). Чимало професійних зусиль Р. Візиренко-Клявін приклав до формування вітчизняної чоловічої виконавської школи: понад 20 років він присвятив роботі в Київському ДХУ. Накопичений Р. Візиренком-Клявіним досвід актуалізував і розвинув його син – Дмитро Клявін, який створив на сцені Національної опери ім. Т. Шевченка близько 40 яскравих характерних партій. Плідною стала балетмейстерська діяльність артиста, відзначена 2019 р. премією ім. А. Шекери за досягнення у сфері хореографічного мистецтва України. Вагоме місце у творчості Д. Клявіна посіла педагогічна робота, розпочата у Київському ДХУ, яка триває і дотепер у Київській муніципальній академії танцю ім. С. Лифаря.

Ключові слова: Роберт Візиренко-Клявін; Дмитро Клявін; український балетний театр; балетмейстерське мистецтво

Постановка проблеми

Мистецький літопис українського балетного театру нараховує чимало сімейних балетних династій, творчість яких значною мірою вплинула на розвиток хореографічної царини в Україні. Варто згадати хоча б такі відомі імена артистів балету, що вийшли зі знаних українських родинних балетних плеяд, як Денис Матвієнко, Максим Мотков, Віктор Яременко, Леонід Сарафанов, Іван Путров та ін. Почесне місце поряд з ними посідають і танцівники династії Клявіних: провідний соліст й головний балетмейстер Київського державного академічного театру опери та балету (далі – ДАТОБ) ім. Т. Шевченка Роберт Альбертович Візиренко-Клявін (1929–2002), його дружина – артистка Київського ДАТОБ ім. Т. Шевченка Світлана Власова та син – соліст Національної опери України, педагог та балетмейстер Дмитро Робертович Клявін (нар. 1965).

Порівнюючи шляхи батька й сина, чимало наших попередників – українських мистецтвознавців (Т. Голубева, М. Кухарчук, К. Григор'єв) відзначали у творчій долі обох артистів певні паралелі: обидва – вихованці вітчизняної балетної школи, яскраві характерні виконавці, що присвятили власне сценічне життя Національній опері України; в однаковому віці розпочали викладацьку діяльність у сфері дуетного танцю серед учнів Київського державного хореографічного училища¹ (далі – ДХУ); одночасно з виконавською роботою опанували балетмейстерський напрям діяльності та створили чимало оригінальних хореографічних постановок на балетних сценах України та поза її межами. Відрізняв творчі здобутки Роберта Візиренка-Клявіна та Дмитра Клявіна лише історико-культурний контекст, початок якого було покладено у другій половині ХХ ст., що продовжується нині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Розглянута у науковій розвідці проблематика – аналіз творчості Роберта Візиренка-Клявіна та Дмитра Клявіна в контексті розвитку балетного театру України другої половини ХХ – початку ХХІ ст. – представлена у науковій площині вперше. Окремі відомості про сценічні надбання артистів можна знайти в монографіях, присвячених розвитку українського балетного театру, що належать авторству Ю. Станішевського: «Національний академічний театр опери та балету України імені Тараса Шевченка: історія і сучасність» (2002), «Балетний театр України: 225 років історії» (2003). Дослідник висвітлив окремі епізоди сценічного й балетмейстерського становлення танцівників династії Клявіних. Детальну інформацію щодо творчих шляхів артистів можна віднайти в біобібліографічному довіднику В. Туркевича «Хореографічне мистецтво України у персоналіях» (1999, с.99–100).

Джерелом для підготовки цієї статті стали рецензії та відгуки на вистави українських радянських і пострадянських театрознавців, що друкувалися на сторінках часопису «Театрально-концертний Київ» на рубежі ХХ–ХХІ ст. й містили відомості щодо артистичної, педагогічної та балетмейстерської діяльності Роберта

¹ З 2021 р. – Київський державний фаховий хореографічний коледж.

Візиренка-Клявіна та Дмитра Клявіна. Такі автори, як Т. Голубєва (1992, с.14-15; 2000а, с.19-20; 2000b, с.19-20), К. Григор'єва (1983, с.5-6), М. Кухарчук (1981, с.4-5) та Г. Ляшенко (1986, с.13-14), висвітлили особливості творчих шукань митців в артистичній та балетмейстерській сферах в Україні та поза її межами.

Мета роботи полягає у вивченні артистичної, педагогічної та балетмейстерської творчості танцівників династії Клявіних, які працювали на сценах українських і зарубіжних театрів у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.

Виклад основного матеріалу

Народний артист УРСР (1979) Роберт Альбертович Візиренко-Клявін народився 1929 р. в м. Одесі. Шлях у балетне мистецтво розпочався для нього в аматорському колективі. В одному з інтерв'ю він пригадував: «Мама віддала мене до будинку піонерів, і так склалося, що в хореографічному гуртку я був єдиним хлопчиком. Моїм першим виступом став танець "Крижачок"» (Голубєва, 2000b, с.19). Під час війни разом з родиною Р. Візиренко-Клявін був евакуйований до Уфи, де взяв участь у роботі Ансамблю башкирського танцю. Після повернення до Києва, щоб допомогти сім'ї у складний повоєнний час, почав працювати й одночасно навчатися в хореографічній студії при Київському ДАТОБ ім. Т. Шевченка. Розгледівши в талановитому юнакові прекрасні професійні здібності та чудові сценічні дані (високий зріст, подовжені лінії рук і ніг, виразне обличчя та ін.), педагоги порадили Р. Візиренку-Клявіну підвищити фахову кваліфікацію та стажуватися в Ленінградському ДХУ.

Навчання тривало для артиста два роки (1948–1949) й значно зміцнило його технічний рівень, адже танцівнику пощастило навчатися в таких метрів академічної сцени, як Володимир Пономарьов, Борис Шавров та Микола Івановський. У Ленінграді доля звела Р. Клявіна з відомою радянською балериною Аллою Осипенко, яка стала партнеркою артиста під час навчання. Разом вони виконали кілька танцювальних мініатюр, найоригінальнішою серед яких стала постановка відомого балетмейстера-експериментатора Леоніда Якобсона – «Роздуми» на музику П. Чайковського (1948).

Закінчивши навчання в Ленінграді, Р. Візиренко-Клявін повернувся до Києва в балетну трупу ДАТОБ ім. Т. Шевченка, у складі якої взяв участь у створенні таких балетів, як «Спляча красуня», «Лебедине озеро» П. Чайковського (Дезіре, Зігфрід), «Дон Кіхот» Л. Мінкуса (Базіліо, Еспадо), «Раймонда» О. Глазунова (Жан де Бріен), «Жізель» А. Адана (Альберт), «Бахчисарайський фонтан» В. Асаф'єва (Грей), «Маруся Богуславка» А. Свечнікова (Софрон, Павло), «Під небом Італії» Ю. Юровського (Джузеппе), «Поема про Марину» Б. Яровинського (Петро), «Шурале» Ф. Ярулліна (Алі-батир), «Спартак» А. Хачатуряна (Спартак), «Ромео і Джульєтта» С. Прокоф'єва (Меркуціо), «Лісова пісня» М. Скорульського (Лукаш), «Симфонічні танці» на муз. С. Рахманінова (Художник), «Лілея» К. Данькевича (Степан) та ін. Додамо, що понад 20-річну артистичну кар'єру Р. Візиренку-Клявіну вдалося співпрацювати з багатьма радянськими балетмейстерами, такими як Сергій Сергєєв, Петро Гусєв, Ростислав Захаров, Вахтанг Вронський, і танцювати в парі з відомими українськими примами-балеринами, зокрема

з Антоніною Васильєвою, Лідією Герасимчук, Оленою Потаповою, Валентиною Калиновською, Аллою Гавриленко та іншими артистками.

Залишив по собі Р. Клявін й відбиток у кінематографічному мистецтві завдяки участі у фільмах-балетах «Лілея» (реж. В. Вронський, В. Лапокниш, 1959, Степан), «Театр і шанувальники» (реж. І. Молостова, 1967, у дуєті з А. Гавриленко виконав фрагмент з балету Ю. Знатокіна «Княгиня Волконська») та художніх кінострічках – «Андрієш» (реж. С. Параджанов, 1954, Чорний Вихор), «Триста років тому» (реж. В. Петров, 1956, Леонтовський), «Летючий корабель» (реж. А. Войтецький, В. Юферов, 1960, Змій), «Будні карного розшуку» (реж. С. Цибульник, 1973, Лавров) (Туркевич, 1999, с.99).

Упродовж 1951–1987 рр. фаховий досвід Р. Візиренко-Клявін поєднував з викладацькою роботою у Київському ДХУ й організаторською діяльністю в театрі. Про свій педагогічний досвід хореограф пригадував: «За останні п'ятдесят років перед моїми очима пройшло шість генерацій: від Зінаїди Лур'є до Олени Філіп'євої. Так чи інакше мені довелося працювати з усіма» (Голубева, 2000b, с.20). Щодо організаційної діяльності варто зазначити: 1964 р. саме Р. Клявіну керівництво Київського ДАТОБ ім. Т. Шевченка на чолі з його директором В. Гонтарем довірило художнє керівництво трупю під час гастрольної поїздки у Францію, яка стала триумфальною для балетного колективу, адже в Парижі на II Міжнародному фестивалі танцю артистів було відзначено найвищою нагородою – «Золотою зіркою». Згодом Р. Візиренко-Клявін пригадував: «Я взяв всю відповідальність на себе – за репертуар, склад виконавців, репетиції. Грандіозний успіх київської трупи в Парижі мав для нас велике значення, бо ми довели всьому світові, що існує український балет, й відкрили дорогу на Захід українським колективам» (Голубева, 2000b, с.20).

1969 р. Р. Візиренку-Клявіну було запропоновано очолити балетну трупу Київського ДАТОБ ім. Т. Шевченка в ролі художнього керівника (працював на цій посаді до 1973 р.), а впродовж 1976–1982 рр. – у статусі головного балетмейстера. Варто наголосити, що завдяки великій організаційній роботі Р. Візиренка-Клявіна відбулися перші закордонні гастролі трупи в Японію, Португалію, ОАР.

У 1973–1975 рр. балетмейстер продовжив творчі пошуки з артистами Українського художньо-спортивного ансамблю «Балет на льоду»; упродовж 1984–1987 рр. обіймав посаду балетмейстера-репетитора Київського державного театру опери і балету для дітей та юнацтва (тепер – Київський муніципальний академічний театр опери і балету для дітей та юнацтва), працював постановником в інших театрах України. Серед його балетмейстерських робіт варто назвати: «Кіт у чоботях» В. Гомоляки (1963), «Оксана» В. Гомоляки (1967), «Кам'яна квітка» С. Прокоф'єва (1965), «Дон Кіхот» Л. Мінкуса (1970), «Лебедине озеро» П. Чайковського (1971), «Муха-Цокотуха» Д. Салімана-Володимирова (1981), «Чарівний сон» на муз. М. Лисенка (1983). Балетмейстер також ставив танці в операх: «Євгеній Онегін» П. Чайковського, «Царева наречена» М. Римського-Корсакова, «Шукачі перлин» Ж. Бізе, «Золоторогий олень» О. Костіна та ін. Аналізуючи балетмейстерський почерк Р. Візиренка-Клявіна, мистецтвознавці відзначали, що постановник віддавав перевагу класичній хореографії, однак за необхідності щільно й органічно поєднував танцювальні елементи, властиві різним напрямам

хореографічного мистецтва. Так, мистецтвознавець М. Кухарчук (у рецензії на балет «Муха-Цокотуха») писав: «Спектакль, поставлений [...] Р. Клявіним, вийшов напрочуд цікавим і динамічним. Танцювальні характеристики персонажів чіткі, виразні, чому великою мірою сприяло вдале поєднання класичної лексики з елементами вільного танцю. Колоритні мізансцени, запальні танці, дотепна пантоміма – усе це насичує виставу святковим сонячним настроєм, який мимо волі передається й залу» (Кухарчук, 1981, с.4). Інший мистецтвознавець К. Григор'єв у відгуку на виставу «Чарівний сон» (музика М. Лисенка) так само зазначав, що хореографія, яку створив Р. Візиренко-Клявін, «вибудувана, в основному, на класичному матеріалі, дає артистам можливості для виявлення технічної майстерності, пошуку власних образних вирішень, використання колоритних фольклорних барв» (Григор'єв, 1983, с.6).

З 1987 р. Р. Візиренко-Клявін працював за кордоном балетмейстером-репетитором, зокрема в Італії, Хорватії, Сербії, Румунії, де головним чином ставив вистави з репертуару академічної спадщини.

Сценічні традиції батьків (балетмейстера і педагога Роберта Візиренка-Клявіна та артистки Київського ДАТОБ ім. Т. Шевченка Світлани Власової) продовжив їх син – заслужений артист України (1999) Дмитро Робертович Клявін. Фахову освіту він здобув у Київському ДХУ (клас В. Денисенка). Після навчання в 1983 р. його було прийнято до балетної трупі Київського ДАТОБ ім. Т. Шевченка; одночасно він вступив на балетмейстерський факультет Київського державного театрального інституту ім. І. Карпенка-Карого (курс В. Ковтуна).

Як танцівник Д. Клявін найяскравіше розкрився у характерних партіях, таких як Ротбарт («Лебедине озеро»), Дроссельмейєр, Король мишей, Радник Штальбаум, Східна лялька («Лускунчик», П. Чайковського), Ганс («Жізель» А. Адана), Ескамільйо («Кармен-сюїта» Ж. Бізе – Р. Щедрина), Дон Кіхот, Еспадо («Дон Кіхот» Л. Мінкуса), Чуб, Голова («Майська ніч» Є. Станковича), Великий брамін («Баядерка» Л. Мінкуса), Сатана («Фантастична симфонія» на муз. Г. Берліоза), Візир, Незнайомець («Легенда про любов» А. Мелікова), Принц Лимон («Чіполліно» К. Хачатуряна), Князь Володимир («Володимир Хреститель» В. Кікті), Ярослав Мудрий («Вікінги» Є. Станковича), Авторитет («Панянка і хуліган» Д. Шостаковича) та ін. Т. Голубева (2000а, с.19-20) писала про акторський талант артиста: «Палітра барв й відтінків, яку використовує для створення образів Дмитро Робертович, здається, невичерпна. Мов зі сторінок роману Сервантеса перенісся його Дон Кіхот [...], а Еспадо вражає своєю іскрометною енергійністю, вибуховим темпераментом й проникливо-відданим ставленням до Мерседес». Не оминув власною увагою танцівник і жіночі характерні образи, якими стали: Фея Карабос («Спляча красуня» П. Чайковського), Марцеліна («Марна пересторога» Л. Герольда), чаклунка Медж («Сильфіда» Х. Левенхольда), Морська відьма («Русалочка» О. Костіна).

У 1990–1992 рр. Д. Клявін продовжив виконавську діяльність на сцені Хорватської національної опери, де танцював в академічних постановках батька – Роберта Візиренка-Клявіна та місцевого балетмейстера з українсько-польським корінням – Вацлава Орліковського. Окрім класики на загребській балетній сцені Д. Клявін вперше спробував власні сили в танці модерн: йому пощастило працювати з такими метрами сучасної хореографії, як Іржі Кілліан та Мілко Шпа-

ренблек (колишній артист і заступник балетмейстера М. Бежара в трупі «Балет ХХ століття») (Голубева, 1992, с.14-15). Про свої враження від роботи за кордоном та набуті знайомства артист розповідав в одному з інтерв'ю: «У "Хорватському Народному Казалісті" мені довелося станцювати партії Ротбарда в "Лебединому озері", Дроссельмейера в "Лускунчику" П. Чайковського, Ганса в "Жізелі" А. Адана. У балеті "Спляча красуня" я Фею Карабос танцював на пальцях [...]. Постановку [...] здійснив Вацлав Орліковський. До революції він навчався в Петербурзі, 1923 року виїхав до Швейцарії» (Голубева, 1992, с.14-15).

1992 р. Д. Клявін повернувся в Україну та продовжив артистичну й балетмейстерську діяльність на сцені Національної опери України, яку завершив у 2010 р. Упродовж тривалої сценічної кар'єри він успішно співпрацював з багатьма вітчизняними та закордонними балетмейстерами, серед яких Давид Авдиш, Валерій Ковтун, Віктор Литвинов, Раду Поклітару, Юрій Пузаков, Аніко Рехвіашвілі, Вадим Федотов, Анатолій Шекера, Віктор Яременко та ін.

Успішно розвивалася балетмейстерська кар'єра Д. Клявіна: 1996 р. він став дипломантом II Міжнародного конкурсу ім. С. Лифаря, а 1999 р. – художнім керівником київського балету під час гастролей у Канаді. Серед балетмейстерських робіт Д. Клявіна варто назвати такі хореографічні постановки, як вистава на дві дії «Український диптих» на муз. К. Данькевича та Є. Досенка, «Повертайся живим» на муз. дуету «Сестри Тельнюк», нова редакція балету «Лісова пісня» М. Скорульського. 2019 р. за особливі заслуги в галузі хореографії (постановку одноактної вистави «Лифар-сюїта» на муз. Е. Лало та хореографічну мініатюру «Два фавни» на муз. К. Дебюссі, присвячену творчості В. Ніжинського та С. Лифаря) Д. Клявін був відзначений премією ім. А. Шекери.

Варто додати, що поряд з артистичною та постановочною роботою Д. Клявін успішно реалізовував власний талант у педагогічній царині. Упродовж 1987–2012 рр. він працював з учнями Київського ДХУ (у 2010–2011 рр. обіймав посаду директора освітнього закладу), з 2012 р. й до сьогодні працює в Київській муніципальній академії танцю ім. С. Лифаря.

Наукова новизна публікації полягає в тому, що в ній уперше розглянуто артистичну, педагогічну та балетмейстерську діяльність танцівників династії Клявіних, яка істотно вплинула на розвиток балетної культури в Україні у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.

Висновки

Аналіз виконавської, педагогічної та балетмейстерської діяльності Роберта Візиренка-Клявіна та Дмитра Клявіна довів, що обидва митці зробили вагомий внесок у розвиток балетного мистецтва України другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Роберт Візиренко-Клявін створив понад 20 оригінальних сценічних образів у балетах академічної спадщини та виставах радянської балетної класики. Упродовж 20-річної балетмейстерської діяльності хореограф поставив 7 балетів і взяв участь у підготовці хореографічних картин у кількох операх. Акторські здібності танцівника привернули увагу радянських режисерів, які надали можливість артисту заявити про себе у кінематографічній галузі – він зіграв 5 ролей

у художніх кінострічках (2 з них – фільми-балети). Чимало професійних зусиль Р. Візиренко-Клявін приклав до формування вітчизняної чоловічої виконавської школи: понад 20 років він присвятив роботі в Київському ДХУ. Накопичений Р. Візиренком-Клявіним досвід актуалізував і розвинув його син – Дмитро Клявін, який створив на сцені Національної опери ім. Т. Шевченка близько 40 яскравих характерних партій. Плідною стала балетмейстерська діяльність артиста, відзначена 2019 р. премією ім. А. Шекери за досягнення у сфері хореографічного мистецтва України. Вагоме місце у творчості Д. Клявіна посіла педагогічна робота, розпочата в Київському ДХУ, яка триває і дотепер у Київській муніципальній академії танцю ім. С. Лифаря.

Запропонована в публікації проблематика, на жаль, не розкриває всіх аспектів діяльності Р. Візиренка-Клявіна та Д. Клявіна, зокрема пов'язаних із закордонною діяльністю артистів на великих європейських сценах. Отже, представлений в академічній розвідці матеріал заслуговує на подальше аналітичне осмислення й наукове вдосконалення.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Голубева, Т., 1992. Театральні вісті. *Театрально-концертний Київ*, 9-10, с.14-15.
 Голубева, Т., 2000a. І принц, і князь, і Фея Карабос. *Театрально-концертний Київ*, 10, с.19-20.
 Голубева, Т., 2000b. Петро Перший київського балету. *Театрально-концертний Київ*, 1-2, с.19-20.
 Григор'єв, К., 1983. За творами класиків. *Театрально-концертний Київ*, 14, с.5-6.
 Кухарчук, М., 1981. Муха, Комарик та інші.... *Театрально-концертний Київ*, 18, с.4-5.
 Ляшенко, Г., 1986. Усім, хто любить казку. *Театрально-концертний Київ*, 9, с.13-14.
 Станішевський, Ю., 2002. *Національний академічний театр опери та балету України імені Тараса Шевченка: історія і сучасність*. Київ: Музична Україна.
 Станішевський, Ю., 2003. *Балетний театр України: 225 років історії*. Київ: Музична Україна.
 Туркевич, В., 1999. *Хореографічне мистецтво України в персоналіях*. Київ: Інтеграл.

REFERENCES

- Holubieva, T., 1992. Teatralni visti [Theatrical news]. *Teatralno-kontsertnyi Kyiv*, 9-10, pp.14-15.
 Holubieva, T., 2000a. I prynts, i kniaz, i Feia Karabos [And the prince, and the prince, and the Fairy Karabos]. *Teatralno-kontsertnyi Kyiv*, 10, pp.19-20.
 Holubieva, T., 2000b. Petro Pershyi kyivskoho baletu [Peter the Great of the Kyiv Ballet]. *Teatralno-kontsertnyi Kyiv*, 1-2, pp.19-20.
 Hryhoriev, K., 1983. Za tvoramy klasykiv [According to the works of classics]. *Teatralno-kontsertnyi Kyiv*, 14, pp.5-6.
 Kukharchuk, M., 1981. Mukha, Komaryk ta inshi... [Fly, Mosquito and others...]. *Teatralno-kontsertnyi Kyiv*, 18, pp.4-5.
 Liashenko, H., 1986. Usim, khto liubyt kazku [To all who love a fairy tale]. *Teatralno-kontsertnyi Kyiv*, 9, pp.13-14.
 Stanishevskiy, Yu., 2002. *Natsionalnyi akademichnyi teatr opery ta baletu Ukrainy imeni Tarasa Shevchenka: istoriia i suchasnist* [Taras Shevchenko National Academic Opera and Ballet Theatre of Ukraine: History and Modernity]. Kyiv: Muzychna Ukraina.

Stanishevskiy, Yu., 2003. *Baletnyi teatr Ukrainy: 225 rokov istorii* [Ballet Theatre of Ukraine: 225 years of history]. Kyiv: Muzychna Ukraina.

Turkevych, V., 1999. *Khoreohrafichne mystetstvo Ukrainy v personaliiakh* [Choreography Art of Ukraine in personalities]. Kyiv: Intehral.

ЗНАЧЕНИЕ ТВОРЧЕСТВА РОБЕРТА ВИЗИРЕНКО-КЛЯВИНА И ДМИТРИЯ КЛЯВИНА ДЛЯ РАЗВИТИЯ БАЛЕТНОГО ИСКУССТВА УКРАИНЫ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX – НАЧАЛА XXI ВЕКА

Ольга Верховенко

кандидат искусствоведения;

e-mail: olenkaverkhovenko.25@gmail.com; ORCID: 0000-0001-5063-3306

Национальный университет физического воспитания и спорта Украины, Киев, Украина

Аннотация

Цель исследования – изучить сценические достижения Роберта Визиренко-Клявина и Дмитрия Клявина в контексте их артистической, педагогической и балетмейстерской деятельности. **Методология работы** базируется на следующих методах исследования: общеисторическом (для изучения исторических процессов, происходивших в балетной среде Украины во второй половине XX – начале XXI вв.), историко-культурном (с целью исследования хореографической культуры в исполнительском и балетмейстерском контекстах указанного периода), аналитическом (для обработки научной, культурологической, искусствоведческой и театроведческой литературы), системном (для обобщения сведений о творческом становлении Роберта и Дмитрия Клявиных на сцене Национальной оперы Украины) и др. **Научная новизна** публикации заключается в том, что в ней впервые рассмотрены артистическая, педагогическая и балетмейстерская деятельность танцовщиков династии Клявиных, существенно повлиявшая на развитие балетной культуры в Украине во второй половине XX – начале XXI вв. **Выводы.** Робертом Визиренко-Клявиным было создано более 20 оригинальных сценических образов в балетах академического наследия и спектаклях советской балетной классики. В течение 20-летней балетмейстерской деятельности хореограф поставил 7 балетов и принял участие в подготовке хореографических картин в нескольких операх. Актерские способности танцовщика привлекли внимание советских режиссеров, предоставивших возможность артисту заявить о себе в кинематографической отрасли – им было сыграно 5 ролей в художественных фильмах (2 из них – фильмы-балеты). Немало профессиональных усилий Р. Визиренко-Клявин приложил к формированию отечественной мужской исполнительской школы: более 20 лет он посвятил работе в Киевском ГХУ. Накопленный Р. Визиренко-Клявиным опыт актуализировал и развил его сын – Дмитрий Клявин, создавший на сцене Национальной оперы им. Т. Шевченко около 40 ярких характерных партий. Плодотворной стала балетмейстерская деятельность артиста, отмеченная в 2019 г. премией им. А. Шекеры за достижения в сфере хореографического искусства Украины. Важное место в творчестве Д. Клявина занимает

педагогическая работа, начатая в Киевском ГХУ, которая продолжается и в наши дни в Киевской муниципальной украинской академии танца им. С. Лифаря.

Ключевые слова: Роберт Визиренко-Клявин; Дмитрий Клявин; украинский балетный театр; балетмейстерское искусство

THE IMPORTANCE OF ROBERT VIZYRENKO-KLIAVIN AND DMITRO KLIAVIN'S WORK FOR THE DEVELOPMENT OF THE BALLET ARTS OF UKRAINE IN THE SECOND HALF OF THE TWENTIETH AND THE BEGINNING OF THE TWENTY-FIRST CENTURY

Olha Verhovenko

PhD in Art Studies;

e-mail: olenkaverkhovenko.25@gmail.com; ORCID: 0000-0001-5063-3306

National University of Ukraine on Physical Education and Sport, Kyiv, Ukraine

Abstract

The purpose of the article is to study the stage achievements of Robert Vizyrenko-Kliavin and Dmytro Kliavin in the context of their artistic, teaching and choreography work. **The research methodology** includes the use of the following research methods: general historical (to study the historical processes that took place in the ballet environment in Ukraine in the second half of the 20th and early 21st century), historical and cultural (to study choreography culture for the performing and choreography of that period), analytical (to study the scientific and cultural, art and theatre literature), system (to summarise information about the Robert and Dmytro Kliavin's artist becoming on the stage of the National Opera of Ukraine), etc. **The scientific novelty** of the publication is that it first considers the artistic, teaching and choreography work of dancers of the Kliavin dynasty, which significantly influenced the development of ballet culture in Ukraine in the second half of the 20th and early 21st centuries. **Conclusions.** Robert Vizyrenko-Kliavin created more than twenty original stage images in ballets for academic heritage and performances of Soviet ballet classics. During a 20-year choreography activity, the choreographer staged seven ballets and participated in the directing of choreographic shows in several operas. The dance's acting skills did not escape the attention of Soviet directors, who allowed the artist to express himself in the field of cinema – he acted in five roles in fiction (2 of them were ballet films). R. Vizyrenko-Kliavin put a lot of professional effort into forming the national men's performing school: he devoted more than 20 years to work at the Kyiv State Art University. The experience gained by R. Vizyrenko-Kliavin was actualized and developed by his son Dmytro Kliavin, who created about 40 bright characteristic parties on the Taras Shevchenko National Opera stage. The choreographer's activity of the artist, awarded in 2019 by the A. Shekera Prize for achievements in the field of Ukrainian Choreography. Teaching took a rightful place in the work of D. Kliavin. He went into teaching at the Kyiv State Art University and now works at the Serge Lyfar Kyiv Municipal Academy of Dance.

Keywords: Robert Vizyrenko-Kliavin; Dmytro Kliavin; Ukrainian Ballet Theatre; choreography

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons «Attribution» 4.0.